

**TYÖELÄMÄ- JA TASA-
ARVOVALIOKUNNAN LAUSUNTO
23/2006 vp**

**Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain,
aikuiskoulutustuesta annetun lain ja vuorotte-
luvapaalain muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 17 päivänä lokakuuta 2006 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi työttömyysturvalain, aikuiskoulutustuesta annetun lain ja vuorotteluvapaalain muuttamisesta (HE 195/2006 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Esko Salo, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Timo Meling, työministeriö
- neuvotteleva virkamies Leena Koskinen, opetusministeriö

- sosiaalipoliittinen asiantuntija Petri Mustakallio, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry
- asiantuntija Mikko Räsänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK
- työmarkkina-asiamies Merja Hirvonen, Suomen Yrittäjät ry
- työehtosihteeri Sirpa Save, Puu- ja erityisalojen liitto
- työttömyyskassan johtaja Seppo Niininen, Rakennusliitto ry
- toiminnanjohtaja Juhani Talonen, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet Työtömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry ja Suomen Muusikkojen Liitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia, aikuiskoulutustuesta annettua lakia ja vuorotteluvapaalakia. Korotetun ansiosan ja peruspäivärahan korotusosan, lisäpäiväoikeuden, ansiopäivärahan korotetun määrän lisäpäiviltä, koulutuspäivärahan, aikuiskoulutustuen ja vuorotteluvapaan myöntämisen edelly-

tyksenä olevaa työssäoloaikavaatimusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että se määritetään työeläkelakien alaisten ansioiden perusteella. Esitys johtuu vuoden 2007 alusta voimaan tulevista työeläkelainsäädännön muutoksista.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Aikuiskoulutustuessa ja vuorotteluvapaassa sekä eräissä työttömyysturvalain mukaisissa etuuksissa on haluttu korostaa ansaintaperiaatteita tai etuuden yhteyttä pitkän työssäoloajan aiheuttamaan tarpeeseen säätämällä etuuden edellytykseksi työssäoloehto. Kun eläkeuudistuksen jälkeen eläkettä ei enää lasketa työsuhdekohtaisesti, ei tarkkoja työskentelyaikoja rekisteröidä sillä tarkkuudella kuin aikaisemmin. Tästä syystä on välttämätöntä muuttaa etuuksien edellytyksenä olevien työssäoloaikojen laskentatapaa.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyysturvalain ja vuorotteluvapaalain mukaisissa etuuksissa työssäoloaika laskettaisiin jakamalla vuosiansio luvulla 423, joka vastaa pienintä työssäoloehdon täyttävää kuukausituloa. Näin saata vasta työssäolokuukausien määrästä otettaisiin huomioon täydet kuukaudet, kuitenkin enintään 12 kuukautta kalenterivuotta kohden. Aikuiskoulutustuen osalta ehdotetaan käytettäväksi jakajana lukua 940.

Valiokunta katsoo, että työttömyysturvalain ja vuorotteluvapaalain mukainen jakaja 423 on perusteltu. Uudistus parantaa selvästi määräaikaista kokoaikatyötä tekevien asemaa mahdollistamalla työssäoloehdon kertymisen täysimääräisenä kalenterivuoteen sisältyvistä työttömyysjaksoista huolimatta, jos palkka on riittävän suuri. Jakaja on riittävän alhainen, jotta työssäoloehto kertyy koko vuodelta myös pienipalkkaisesta osa-aikatyöstä, jota tekevät useimmissa tapauksissa naiset. Näin ollen muutoksen ei voida katsoa heikentävän kohtuuttomasti kenenkään asemaa, vaikka se merkitseekin nykyistä korkeamman jakajan käyttämistä LEL- ja TaEL-aloilla.

Aikuiskoulutustukeen ehdotettua korkeampaa jakajaa on perusteltu esityksessä sillä, että sen ansainta-aika on lyhyt verrattuna muihin etuuksiin ja etuutta ansaitaan työssäoloajan perusteella. Ehdotettu jakaja 940 vastaa työssäoloehdoton luettavan kokoaikatyön vähimmäispalkkaa.

Aikuiskoulutustuen saaminen edellyttää viiden vuoden työhistoriaa. Ehdotuksen toteuttaminen merkitsisi, että pienipalkkaisilla osa-aikatyötä tekevillä työhistoriaa kertyisi aiempaa hitaammin. Työehtosopimuksen mukaisilla palkkoilla kertyisi esimerkiksi nahka- ja kenkäteollisuudessa koko vuoden osa-aikatyöstä työssäoloehto 10 kuukautta ja puutarhatyössä 9 kuukautta, jos työtä tehdään 50 prosenttia koko-aikaisesta työstä. Työehtosopimuksen mukaisella minimipalkalla olevalle osapäivätyöntekijälle oikeus aikuiskoulutustukeen syntyisi siten nahka- ja kenkäteollisuudessa 6 vuodessa ja puutarha-alalla 6,7 vuodessa. Jatkuva pienipalkkaista osa-aikatyötä tekevien kohdalla lakiehdotuksen toteutuminen merkitsisi siis selvää kiristymistä etuuden saamisen ehdoissa.

Valiokunta toteaa, että aikuiskoulutustuen saantiehtoihin ehdotettujen muutosten kielteiset vaikutukset kohdistuisivat voimakkaimmin naisiin, jotka työskentelevät miehiä useammin pienipalkkaisissa osa-aikatöissä. Monet heistä siirtyisivät mielellään kokoaikaiseen työhön, jos sitä olisi tarjolla. Monessa tapauksessa heillä on vain perusasteen koulutus, ja koulutuksen avulla he voisivat merkittävästi parantaa asemaansa työmarkkinoilla. Heidän rohkaisemisensa koulutukseen olisi osaamisen parantamiseen liittyvien hallitusohjelman tavoitteiden mukaista ja edistäisi ammatitaitoisen työvoiman saatavuutta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt aikuiskoulutustukea koskevan työssäoloedellytyksen pituutta mietinnössään vuonna 2003 (TyVM 6/2003 vp). Sivistysvaliokunnan asiasta antamassa lausunnossa oli kiinnitetty huomiota siihen, että aikuiskoulutustuen saaminen edellyttää 10 vuoden työhistoriaa, jos tukikausi alkaa ennen 1.8.2006, ja 5 vuoden työhistoriaa, jos tukikausi alkaa 1.8.2006 jälkeen. Viitaten parlamentaarisen aikuiskoulutustyöryhmän (OPM:n työryhmien muistioita 3:2002) esitykseen osamisen nosto-ohjelman tukemisesta työhistoriaa vaatimusta lyhentämällä sivistysvaliokunta ehdotti harkittavaksi työhistoriaa vaatimuksen ly-

hentämisen aikaistamista. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta yhtyi sivistysvaliokunnan näkemukseen työhistoriavaatimuksen lyhentämisen tarpeellisuudesta ja katsoi, että hallituksen tulee pikaisesti selvittää yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa mahdollisuudet muutoksen voimaantumisen aikaistamiseen. Mietinnössään valiokunta korosti opintojen aikaisen toimeentulon turvaamista aikuisten opiskelun keskeisenä edellytyksenä ja painotti koulutuksellisesti heikoimmassa asemassa olevien pienituloisten mahdollisuuksia osallistua koulutukseen.

Viitaten edellä mainitussa mietinnössä esittämiinsä näkemyksiin aikuiskoulutustuen työssäoloehdon lyhentämisen tarpeellisuudesta valiokunta ei katso voivansa yhtyä hallituksen esityksen ehdotukseen luvun 940 käyttämisestä jakajana aikuiskoulutustuen työssäoloehdotusta laskettaessa. Ehdotus heikentäisi toteutuessaan varsinkin pienipalkkaisten osa-aikatyötä tekevien naisten mahdollisuuksia päästä opiskelemaan aikuis-koulutustuen avulla. Valiokunta esittää sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, että aikuiskoulutustukea koskevaa lakiehdotusta muutettaisiin siten,

että jakajana käytettäisiin samaa kuin työttömyysturvalaissa ja vuorotteluvapaalaissa.

Jos jakajaa ei katsota voitavan muuttaa samaksi kuin työttömyysturvalaissa ja vuorotteluvapaalaissa, valiokunta pitää välttämättömänä, että pienipalkkaisten osa-aikatyöntekijöiden asema turvataan heitä koskevalla poikkeussäännöksellä. Turvaava säännös voidaan ottaa omana momenttinaan 2. lakiehdotuksen 7 §:ään esimerkiksi näin kuuluvana: "Edellä 1 ja 2 momentissa säädetyn estämättä voidaan henkilön vaatimuksesta hänen työssäoloaikansa laskea todellisten työssäoloaikojen perusteella, jos ne pystytään luotettavalla tavalla selvittämään hänen toimittamiensa todistusten tai muun aineiston perusteella."

Lausunto

Lausuntonaan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jukka Gustafsson /sd
 vpj. Anne Holmlund /kok
 jäs. Sari Essayah /kd
 Susanna Haapoja /kesk
 Anneli Kiljunen /sd
 Esa Lahtela /sd
 Rosa Meriläinen /vihr
 Riikka Moilanen-Savolainen /kesk

Markus Mustajärvi /vas
 Leena Rauhala /kd
 Jukka Roos /sd
 Tero Rönni /sd
 Arto Satonen /kok
 Kimmo Tiilikainen /kesk
 Pekka Vilkuna /kesk
 vjäs. Paula Risikko /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.